

1922 .

R.R.C.S.I.A.

Typvs Mvndi.

in quo eius Calamitates et Pericvla nec
non Diuini, humanique Amoris Antipathia,
Emblematicé proponuntur.

Apud Ioan Cnobbaert. Antverpiae.

1627 .

Avertissement au lecteur.

Le format de ce document est une photocopie texte, c'est à dire est exactement conforme à l'original, au caractère près. Ainsi la pagination, le nombre de lignes par page et le nombre de caractères par ligne est respecté, permettant ainsi une recherche facile des références citées par d'autres auteurs.

Les éventuelles erreurs d'orthographe, de numéro de page, etc... du document sont en principe identiques à l'original. Cependant malgré le soin apporté à la mise en texte de cet ouvrage, il peut subsister des différences par rapport au texte original. En effet la procédure de création de ce fichier texte, à partir du livre original, nécessite un grand nombre d'opérations délicates, laissant place à d'éventuelles erreurs.

En cas de doute, prenez le soin de vérifier sur le texte original du livre papier.

(C) Copyright 2026 by Jean Pierre Donabin. Site : livres-d-hermes.fr

TYPVS
MVNDI
in quo eius
CALAMITATES
et
PERICVLA
nec non
Diuini, humanique
AMORIS
ANTIPATHIA,
Emblematicè proponuntur
a
RR.C.S.I.A.

ANTVERPIÆ
Apud Ioan. Gnobbaert.
1627.

Cum gratia et priuilegio Regis Catholici .

Quam soædet mihi terra, dum cælum adspicio!

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

S. P.
I G N A T I O
L O Y O L A
S O C I E T A T I S
I E S V

Fvndatori
S.

Quam sordet mihi terra, dum coelum aspicio!

N *Octurna~ LOYOLA diem dum spectat, & aulae
Sydereae vigiles, non sine lege, faces;
Coelum ardet; coelum suspirat; & vndique votis
Igneus, é terris emicat in superos.
Emicat; & visis animans ex ignibus ignet,
Tot patitur flammis, quot parit aethra faces:
Totus & in flammis, iam nomine teste, & in ignes
Iret; ni socias gigneret ignis aquas.*

A 2

Sed

DEDICATIO

*Sed velut oppositas fluuij petulantia ripas
Dum quatit, effusis vincitur agger aquis:
Sic vbi, non solitos agitans IGNATIVS aestus,
Feruēt, se teneras eliquat in lacrymas:
Quin super-effuso latè rigat omnia fletu,
Et linguam tacitis vndique inundat aquis.
Illa silet, nihil ad lacrymas se posse professa:
Scilicet & linguae lacryma pondus habet.
Haec leni interea praeterfluit ora susurro,
Eq̃ genis ducto fonte, pererrat humum.
Non ita cogit hyems pluuias in vellera guttas;
Vt nudam niuea cyclade donet humum:
Non ita nascentes aurora praeoccupat herbas:
Non ita lactentem roscida gemma thymum.
Non luctum vox vlla notat, suspiria flammam
Nulla sonant; mutus omnia fletus agit.
At simul vt luctus vox fluctibus extulit ora,
Invenitq̃ suos naufraga lingua sonos:
Ingemit; & fixis in coelum obtutibus, inquit:
Qua~ mihi, du~ specto sydera, sordet humus!
At cur sordet humus, gemino quam flumine lumen
Abluit? vnda facit puluere mixta lutum.*

Tibi

DEDICATIO

T Ibi ergo B. IGNATI, tibi heros fortissime, qui fortunae copias, qui carnis illecebras, qui gentilium tuorum titulos, & si quid praeterea, in hac rerum vniuersitate mortales suspiciunt, intendo semper in coelos vultu, & animo despexisti; tibi inquam, emblematicum hunc MVNDI TYPUM, ac serium de *gemino amore* ludum dicamus, consecramusque. Cui enim potiùs? tuis fontibus rigamur quotodie; tibi refundimus, quod hausimus ex te: tu calamos nostros animas; tibi viuere primu~ incipiant. Tu arma, quae MVNDVS preceparat; aut certè iam pridem sibi dicanda sperauerat, ad Virginis tholum suffixistis; vt essent nouae militiae rudimenta, quae fuerant veteris tropaea

DEDICATIO

fortunae. Te *verterque Amor*, in quâ lude-
ret, palaestram elegit. Et vincere qui-
dem visus est *terrenus*, quamdiu perso-
nâ ad gratiam ingeniosè compositâ,
diuinum quid ementiens, hoc quasi
merito suo, animum sibi tuum ad-
iungere studuit. At vbi iam excreuit
in luctam lusus, lucta in luctu~, luctus
in lacrymas; defluxit è vestigio, quae
fucum fecerat, cerussa: defloruit per-
sonae gratia; & lutulenta *terrae* faex,
quae in laruam hactenus coaluerat,

Furtiuus nudata coloribus,
vel inuitam se prodidit. Nec adhuc se
totam prodiderat; & totam iam ode-
ras. Satis nimirum superque erat ani-
mo vel ad *mundi* inuidiam generoso,
quàm proximè à periculo abfuisse.
Vicisti ergo tunc, cùm credi posses

per-

DEDICATIO

perdidisse. Ausim dicere: numquam vicisses; nisi sic perdidisses. *Diuini Amoris* crediderim globum illum fuisses, quo, non tam crus, quàm animus tuus vulneratus est. Foelix vulnus! quod te *mundi calamitates* edocuit, dedocuit *pericula*, foelix globus! qui inhaerentem altè pectori tuo *terrae* globum quàm celerrimè excussit, & expresso inter allisionem tinnitu, inanias illu~ suas explicare coëgit,
--- --- ---iussitq~ *fateri*;

Quanta subaerato mendacia tinniat auro.
foelix globus! qui viam aperuit, quâ *Amorem mundi*, illudere tibi meditantem, foelicissimè eluderet, et *diuino* colludere disceres. Aperuit nimirum animum tuum coelo, *mundo* clausit. verbo dicam: obsuit, vt prodesset;

DEDICATIO

perdere te coëgit, vt vinceres.

Ad tuas itaque aras B. IGNATI, qui adeo~ generosè victorem tuum victus subiugasti, votiuas has ingenij nostri tabellas suspe~dimus: vnum hoc dumtaxat orantes; vt opusculum hoc, si aut ex tua, aut ex sua dignitate spectetur, exiguum, si ex labore, mediocre, si ex animo, magnum, ea animi benignitate suscipias; vt ex nostro in litterarù studiis progressu, quem tuo vnus fauore speramus in posteru~, facilè omnes intelligant id tibi quàm maximè gratum atque acceptum fuisse. Suscipies, non dubito; & clientes tuos patronus audies. Nec enim est demissionis tuae (quae se semper abiecit ad omnia) abiecta despiciere, nec gloriae, beneuolentiâ à nobis vinci posse.

RR. C.S.I.A

AD LECTOREM

A *Morem hîc audis, lector? ne time; castus est. Mundum? ne expallesce; mundus est. Ludimus; sed piè. Passeres, Columbas, Corinnas nostri exhorrescunt calami, execrantur animi. Amorem profanum damus; sed vt fugias: diuinum; vt sequaris. Nec tamen iubemus te magni aliquid à tyrone calamo expectare. Iuuenes sumus, Rhethores sumus. Si grande quid expectas, ludimus. Emblemata versibus illustrare placuit, ex temporaneo pene aliquot dierum carmine, non librum scribere. Si nullum alium hinc fructum referimus; certè studuimus. Tu interim vel hoc ipso beneuoli in te animi fructu frueri, & vale.*

A V L E C T E V R.

C E tant dedale & renommé ingenieur Archimede, a jadis faict voir à nos ancestres en vne sphere crystalline, parsemée des flamboyants rubis des estoilles, vn prodigieux racueil de la Celeste voute, au grand estonnement de Iuppiter & tous les Dieux: mais voicy à l'enuie d'Archimede dechiffrée en vn petit pourtraict la demesurée immensité du monde; non pas embellie de tant d'estoilles & astres, mais parsemée de mille *miseres & perils*; & en oultre trauaillée par vne continuelle *antipathie de deux Amours*. I'espere que vous la contemplerez d'vne benigne oeillade; & ferez accroistre ce merueille, monstrant que le Microcosme peut aisement comprendre ce Megalocosme.

VOOR-

V O O R-R E D E N D E S
D R V C K E R S
T O T D E N L E S E R.

G Het willighen Leser/op dat G.l. niet in soude gheheelijck berooft blijven van't wel-genoeghen/dat G.l. soude moghen ghenieten in het aenmercken van dese Sinne-beelden/door de welcke de ellenden ende perijckelen deser werelt lewendigh af-gemaelt/ende de teghen-een-strijdingen tusschen de wereltlijcke ende goddelicke liefde claerlijck vertooght wosde~: soo hebbe ick besorgh't dat tot verclaringhe der selver eenighe korte Neder-duytsche ghedichten hier zijn by-ghevoeght; trachtende hier door in G.l. dese vruchte te doen; te weten/dat G.l. door de uyt-nementheydt ende schoonheydt der goddelijcker liefde ontsteken ende aenghetwackert zijnde/de werelt met hare sotternijen ende ydelheden cloeckmoedelijck mach verfoegen/oft die ten minsten maer achten naer hare weerde. Arbejdt dan dit daer uyt te trecken/ende vaert wel.

V.L. dienstvillighen
Ian Cnobbaert.

Mun-

Totus mundus in maligno (mali ligno) positus est.

L. IOAN. 5.

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

I.

Mundus in ma-li ligno positus est.

O *Mina sunt hominum mali pendentia ligno:
 Arbore in hac mundi statq~, caditq~ salus.
 Poma quot haec arbor, tot ramis sustinet orbis;
 Non bene vis tantum tantula portat onus.
 Non ferat hoc Atlas, non nubifer Apenninus;
 Non pariter iunctis Pindus, & Ossa iugis;
 Parnassusùe biceps, vario neque vertice Taurus:
 Pars orbis toto scilicet orbe minor.
 O malè fulta salus! fragili malè credita malo!
 Quàm res praecipiti stat tua, munde, loco!
 Heu quid Adame, paras? orbem fulcire labantem?
 Impar pondus habet viribus ille tuis.
 Corruet, inuoluetq~ pari se, teq~ ruinâ.
 Corruet, hoc lentum est; ni fugis, ecce ruit.
 Sinescis; putri pendent haec poma genistâ,
 Inq~ manus, digito vix bene tacta, fluent.*

Hinc

*Hinc fuge, nec blando nimiùm confide colori:
 Ille color vermem, quem tegit, intus habet.
 Mors inclusa latet: vitæ malè creditur arbor,
 Quod valeat vitam tollere, virus inest.
 Vesceris? ah pransos pestis populabitur artus;
 Oreq~ deluso dira venena trahes.
 Venturos adeo~ tangent ea fata nepotes,
 Imaq~ natorum serpet ad ossa lues.
 Poma manu prensare caue, tetigisse, perisse est:
 Tangere sed nimium est, tangere velle nocet.
 Et nocuit vidisse: nocet, mihi crede, videri:
 Regulus hîc tacitâ prospicit é latebrâ.
 Serpenti ne fide, malus latet Anguis in angue,
 Te fore, fallaci sibilat ore, Deum;
 Notitiamq~ boni spondet, pariterq~ malorum.
 Heu mala quàm cupias noscere; plura scies!*

I.

Sans l'aide d'Hercules, Atlas porteur des astres,
Eust mis le ciel en piece, les Dieux en mil des-
astres:

Et quoy? supportera du monde le grand pois
Vn vermolu pommnier? no~, no~; mais bie~ la croix.

I.

Blucht Adam; dwinght uw'oogh/dwinght uw'
handt/dwinght uw'sinnen/

'Ten is noch breght/ noch brucht/dees'bruchten
te heminnen.

Haer leven/is u doodt. sy vallen; blijft ghy staen?
Loopt vry; den boom is broosch; de wereldt
hanght daer aen.

Sic malum cecit vnicum in omne malum.

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

II.

Sic malum creuit vnicum in omne malum.

Q *Vondam dircaeis (si vera est fabula) campis
 Horrida Cadmaeo semine nata phalanx:
 Impia, crudelis, iurata excindere Coelum,
 Et mox fraternâ caede cruenta manus.
 To quoq~ Pandora delusus fraude Prometheu,
 Sparsisti humanum virus in exitium.
 Quo~ repetita procul duplicis mendacia famae?
 Parcite, mentiri fabula nulla solet.
 Nomine si verso fias, Adame, Promotheus;
 Tu Cadmus, pomum dens sit; & historia est.
 Seuisti vetitâ decerptum ex arbore foetum,
 Pullulat hoc scelerum semine dira seges.
 Hinc quae non vidit, quae non mala pertulit orbis!
 Armata in nostras Terra, polusq~ neces.
 Hostis homo grauis ipse sibi est, semperq~ negata
 Quaerit, & in vitium fertile pectus habet.
 Huic inflat tumidas ventosa superbia venas;
 Hic sitit in rutilus, Taltalus alter, aquis;*

Ille

*Ille litat Cereri; se deuouet ille Lyaeo;
 In castris Paphiae militat alter herae;
 Alter in optatis sectatur mollia rebus
 Otia; sed faustâ non reditura vice.
 Huic animum rabido furor, iraq~ concutit oestro;
 Intima huic ater viscera liuor edit.
 Paene gygantaeo scanduntur sidera fastu,
 Paene Deum superâ pellere sede iuuat.
 Terra caue, fremit infensi grauis ira Tonantis;
 Iam tua, iam plectit crimina; terra paue.
 No~nne vides, vt praecipiti ruat aethere fulmen?
 Vndique disrupto sulphur vt axe pluatur?
 Vt ferus excussis Boreas bacchetur habenis?
 Hauriat vt curuas vndaq~ morsq~ rates?
 Nempe Helice, Pharos illa animi, dux optima vitae
 Cimmeriâ ratio nocte sepulta iacet.
 Dirigit extinctâ clauum ratione voluntas,
 Mersaq~ tot scelerum pondere vita perit.
 En mala quot surgunt malè mansi è semine Mali!
 Sic malum creuit vnicum in omne malu~.*

O cruel

II.

O cruel changement! fiere metamorphose!
 La semence d'vn fruict, quelle metempsychose!
 Se change en carnaciers animaux; voir en
 maux,
 Qui vont brisant le monde par mill' & mille
 fleaux.

II.

Ⓞ Adam, wat een quaet heeft ons dit saet ghedaen!
 Niemand en isser wy/niemand en kan't ontgaen.
 Het wyer/de locht/de zee/de aerde draegt ons haet;
 Dit seben-hoofdich dier/door-eet ons met sijn
 quaet.

Ghy hebt met groote~ lust dit saeyke~ eens gesaeyt;
 Maer wy met druck en sweet/geduerigh dat ghe-
 maeyt.

Vt potiar, patior. Patieis, non potieis.

P. Mallery f.

I. Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

III.

Vt potiar, patior. Patieris, non potieris.

S *Tulte Cupido caue; nocet empta dolore voluptas:
 Quantula, quàm certis foeta volupta malis!
 Dulcia promittit mundus; sed amara propinat:
 Sub mellis laruâ dira Aconita bibes.
 Malim ego boletum Claudî, coenam~e Thyestae:
 Malim ego Medeae pocula mixta manu.
 Mella putas? mellis sunt fella imitata colorem.
 Vnica vix mundo guttula mellis inest.
 Fella iube fieri mutato nomine mella;
 Mella tamen stimulis, vndiq~ cincta leges.
 Balsama sic diri vallant preciosa Cerastae;
 Sic rosa spinoso nupta satellitio.
 Heu! spoliare opibus nequidquam alueâria tentas:
 Vt patiare; tamen non potiere fauis.
 Erumplet portis, & totis vndique castris
 Stridula mellipari te premet ir a gregis.*

Tur-

*Turmatimq~ leues quatiens stridoribus auras,
Punget, & infestâ te terebrabit acu.
Non sic torta nocent Parthi fugientis ab arcu
Tela, venenatas tela datura neces:
Nec tam praesentem morsu fert vipera pestem.
Heu fuge, mortifero dente volupta necat.
Sincero vis u*t*é frui? coeli vbere suges;
Inde bibes nullis illita mella dolis.*

III.

Gardez vous follastreau, gardez vous de ces ru-
ches,

Où ces petits archers vous ont mis des embu-
sches.

Le rayon est rauy, la proye est emportée:
Au lieu du doux nectar, aurez la main naurée.

III.

Wat honighs met veel quaets/en bitterheydts te
koopen;

'Tis al te dier betaelt: maer dus om niet te loope~/
En soecken 't soet in 't suer; 't is in de zee de~ haes/
Den visch in 't bosch ghesocht; 't is sotticheyt 't is
raes.

Quis leuior? cui plus ponderis addit amor.

IV.

Quis leuior? cui plus ponderis addit amor.

F *Rustrâ Cypridis impiger puelle,
Totos niteris, atque perdis annos,
Addens pondera, ponderiq~ pondus:
Namq~ addas licet, vsque & vsque pondus,
Et Mundos cumules Cupido Mondis,
Appendet minus vsque, & vsque Mundus.
Leuis sibilus est sonantis aurae,
Seu Neptune tua ambulat per arua,
Seu dum Flora tuum natat per aequor.
Et spuma est leuis è latrante Ponto,
Et alâ leuis est volante pluma,
Et leuis palea est, leuisq~ arundo,
Et pilus leuis est, leuisq~ stupa,
Lanugo leuis est, leuisq~ fumus,
Sunt leues atomi, leuisq~ puluis,
Et nubes leuis est, leuesq~ flammae,
Quas ruptâ iaculatur aethra nube:*

B

Ast

*Ast leuissimus est leuissimorum,
 Et umbrâ leuior leuissimorum.
 Mundus omnium; & vsque permanebit,
 Dum Mundo dominabitur Cupido.
 Quid bullâ leuius, sequace bullâ,
 Quam sapone animans, breuiq~ conchâ
 Tenelli creat halitus puelli?
 At si dius Amor libret bilancem,
 Prae bullâ est leuis, halituq~ Mundus.
 Scis quidnam leuius putem esse Mundo?
 Si nescis, breuibus docebo: N I L est.*

C'est

IV.

C'est vray Monde leger, que le bouillon volage,
 Par l'ocean de l'air s'enuole, ram' & nage
 A la mercy des vents; mais encor vous deuance
 Ce bouffy diamant, au poids de la balance.

IV.

Ware toe al dit ghewicht?
 De werelt is te licht:
 Den bobbel van dit kindt/
 Is zeepe/locht/en windt:
 Maer desen aerdschen bol
 Is ydel/voosch/en hol:
 Ija anders niet dan niet/
 Met eenen schijn van iet.

His vestitus orbis.

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

V.

His vertitur Orbis.

E *St Vertumnus Amor, formas se fingit in omnes;
Talia, si Protheus quis fuit, ora tulit.
Tela vibrat miles; venator retia tendit;
Nunc prece, nunc precio, nunc agit ille minis.
Nunc tonitru, trifidaeq~ imitatus cuspidis ignes
Ima crematuras spargit in ossa faces.
Ludit, & illudit positis nunc histrio telis.
Munde, caue tectos in tua damna dolos.
Spicula ponit Amor; sed tu ne pone timorem;
Est arcus, flagrum quod puerile putas.
Mox iterum aptato lunabit cornua neruo,
Lethalisq~ tuum figet arundo iecur.
Ludenti ne crede; magis confide furenti;
Ludicra nam sequitur ferius ista dolor:
Serijs & serus; cum diris cincta colubris
Alecto Stygijs protulit ora vadis.
Tra~sit ΕΡΩΣ in ΕΠΙΣ; Odiu~ comitatur Amore~
Aut sequitur: turpi nulla in Amore fides,*

B 3

Nulla

*Nulla fides, & nulla quies Inuertitur Orbis,
 Ludere cùm Cyprius coeperit Orbe puer.
 Ac velut inflicto volitans sub verbere turbo,
 Voluitur in gyros, seq~ sequendo fugit;
 Dant animos plagae, plagas puerilia lora;
 Sic Odium hinc Mundum, sic Amor inde rapit.
 Ductus Amore Paris, Ledaei praedo pudoris
 Vela per AEgeas barbara fecit aquas:
 Hinc illae lacrymae: Danaas Odium, iraq~ dextras
 Vertit in exitium Troia superba tuum.
 Idem Amor AEnenam tot ponti erroribus actum,
 Coniugia, & Latias quaerere iussit opes:
 Ast Odium Turni stimulans praecordia totis
 Anguibus, in Teucros compulit ire duces.
 Saeuit Amor thalami, mentes fera versat Erinnyis:
 Sic geminâ Latium, troiaq~ peste perit.
 Auri Amor in Parthos Crassu~ impulit; arma retorsit
 Mox Odium, & flauo mersit in imbre caput.
 Regni Amor in patriam conuertit Caesaris arma;
 Patrum: Odio patriam sanguine tinxit humum.
 Terrarum dominâ quid fortius vrbe Quirini?
 Et potuit Roman vertere solus Amor.*

Mille

V.

Mille tours, & retours ioue la giroüette;
 Quand l'espoux de l'esté le doux Zephyr halette:
 Ne t'estonnes doncq pas, que la sphere du mo~de
 Battue de ces foüets vire de rond' en ronde.

V.

Wat is dit hoor een kindt/
 Dat met een soet ghevelt/
 De werelt dus ontstelt?
 De Liefde. Wat een quaet
 Moet ons dan doen den Haet.
 Neen/neen; de Liefde wint.
 Veel quader is den hondt/
 Die t'samen speelt/en bijt;
 Dan die u van uw'wond'
 Met zijn ghebasch bebrijt.

In cinere sola quies.

Ioan Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

VI.

In cruce sola quies.

Q *Visquis amas nullâ vitiatum nube serenum;*
Quisquis amas nullo gaudia laesa metu:
Huc ades, & tacitâ quae venit ab icone, vocem
Accipe: lex Orbi nulla, nec vlla quies.
Aspicias, vt puer hic oculo, pede, mente, manuq~
Instabili staebilem quaerat in Orbe fidem?
Mille agit in gyros, in spiras mille, maeandros
Mille; nec ex vsu spes venit vlla morae.
Scilicet innumeris ruit orbitus Orbis in orbem,
Et partes sequitur ipse, fugitq~ suas.
Miles es ? vt crebro~ vigiles tuba Martia lunas
Imperet; at famae crebriùs aera vocant.
Nempe secunda suis nisi te fortuna maniplis
Augeat, vt suadent somnia; nulla quies.
Dux es? no totis tibi belli gloria castris
Militet, vt spondent somnia; nulla quies.
Diues es, & magnas metuunt exilia messes
Horrea? si qua seges aemula; nulla quies.

*Si qua recensenti dominos face iudice nummos
 Adstrepuit folio virgula; nulla quies.
 Prodet inaccessas nimirum frondea gazas
 Lingua, nec arcano te sinet hoste frui.
 Siqua per occlusas aut lux, aut vmbra fenestras
 Furtiuo penetrat sepede; nulla quie.
 Vmbra tegit fures; lux omnia prodit; vtrique
 Inuia, vel casu hoc indice, nulla via est.
 Caetera quid memorem? tecum fraus, liuor, egestat,
 Tecum habitat tristi luridus ore dolor.
 Vidit, & invidit, cumuloq~ superflua dempsit
 Mulciber: at versis sors vbi nigra rotis;
 Soli innixa Deo perstat, quae fula caducis
 Spes erat illecebris; in cruce sola quies.
 Bellica LOYOLAM quot fregit adorea curis?
 At simul ac Gallo vulnus ab hoste tulit:
 Sola tenet placidam curâ pax exule mentem;
 Solus regnat Amor; in cruce sola quies.
 Vis sit in Orbe quies? fac vt Orbis nesciat Orbem,
 Inq~ crucem incumbat; in cruce sola quies.*

VI.

Tu trauailles en vain, voulant que ceste boule
 Sur le paué vny de la table ne roule:
 Si tu veux Cupidon veoir se globe rassis;
 Que le poids de la Croix ordo~ne son pourpris.

VI.

Wat blucht-ghesinden lust
 Is dit/die noyt en rust?
 'T is 't onghestadigh spel
 Des werelts/die't ghequel
 Van hare lusten iaeght/
 Tot dat haer 't Cruys behaeght.

Latet hostis, et otia lucis?

Ioan Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

VII.

Latet hostis; & otia ducis?

P *Alladis auspiciis stetit ingens gloria Troiae,
 Diues opum, factis inclyta, Marte potens,
 Dum labor, & solers defendit moenia Virtus,
 Curaq~ peruigiles constitit ante fores.
 Ast vbi fugerunt cum Pallade Palladis artes,
 Arma vbi cum longo seposuere metu:
 Incustoditos mox scandit machina muros
 Foeta viris, Graiae lugubre fraudis opus.
 Quos non mille rates, nec vis, nec tela, nec enses,
 Non Mars, non anniperdomuere decem;
 Otia damnarunt somno, vinoq~ sepultos;
 Vnica tot Regum nox populauit opes.
 Euigilate Phryges, latet intra moenia pestis:
 Hostis habet muros; euigilate Phryges.
 Dormiuère: sopor ligat aegros vltimus artus,
 Victaq~ claudit iners lumina credulitas.
 Diffugiet somnus, piceo cum fumeus ore
 Inuisum faciet Mulciber ire Diem:*

Bar-

*Barbaricum victrix cum cinget flamma cubile,
 Et Priamum pictis exciet è thalamis.
 Sero~ Phryges sapient: sic constant otia magno.
 Otia, qui falso niteris Orbe, fuge.
 Otia quae blando caenit Orbis murmure, fallunt:
 Maior in Orbe dolus, quàm Phryge clausus eq
 Non Ithacus, fallaxùe Sinon hac delitet aluo.
 Mille latent pestes, funera mille latent.
 In Cyprios fera mille parat tormenta nepotes,
 Mille parat vindex Thesiphonea faces.
 Non tam pestiferos accendit Vesuius ignes,
 Nec tam funereis aestuat AETHna rogis:
 Ah! aestus Venerem non exsudabis ad istos?
 O puer in poenas desidiose tuas!
 Bis malesane puer, vitâ cum ludis, & igni!
 Funera quae rabies Empedoclaea sequi?
 Nitrea sulphurei subter te pulueris olla,
 Ingens olla, leui mox animanda face;
 Proripe te, fundo mox Terra dehiscet ab imo,
 Styx tibi mox vastos pandet opaca sinus.
 Ignis igne doma: Mundum fuge, Cyprida vita:
 Materies stygijs non magis apta facis.*

Hola

VII.

Hola! esueille toy; que Morpheus le pipeur
 Glissé dedans vos yeux ne te plonge en malheur.
 Voyez que de bien pres talonoit la ruine,
 Le feu s'estant des-ia faict maistre de la mine.

VII.

Blijft dit byer onghelusch/
 Hreest ghÿ de minste pijn;
 Hoe slaept ghÿ dan gherust
 Oy dese helsche mijne?

Occi-

Occidunt utraque eis.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

VIII.

Occidunt vtraque risu.

N *On tantùm ingentes habitat mors effera rictus;*
Non tantùm libycas horret arena iubas:
Maxima sunt minimi nonnumquam vulnera dentis
Maxima sunt minimae saepe venera ferae.
Testis Arachnaeo metuenda Tarantula vultu es,
Cum tua mortifero gutture fella vomis.
Thessala te posito venerantur gramina tabo,
Praestituitq~ suis Itala terra malis.
Stellio luce nocet, boa frigore, flumine natrix,
Vi iaculus, visu regulus, igne draco;
Sed tua (quis tantos vel Vlysses sentiat astus?)
Immodico risu blanda venena necant.
Vix lepor os reserat; mors occupat; inscia rident
Labra; natant lacrymis lumina funereis.
Scilicet ignarus vicini funeris augur
Risus, praesagas cogitur in lacrymas.
Nec tamen interea laeto pede plaudere terram,
Nec piget immodicis soluere froena iocis;
Venturi

*Venturi donec metuens ruat in tenebras sol,
Et radio terras emoriente legat.
Toxica tum subeunt, subit & Libitina; suoq~
Victa lepore, die vita cadente cadit.
Phoebe Thyestaeo quid ferris in auia cursu?
Flecte rotam; aut Mundi si scelus omne fugis;
Perde diem, & terras aeternâ nocte fatiga:
Nil hoc ad Mundi toxica virus habet.
Si necat immodico funesta Tarantula risu;
Dulciùs ille nocet; certiùs ille necat
Testis, Agenoreae Chilon quem gloria palmae
Prima coronatis composuit manibus;
Testis Arabs, testes tumuli, quéis nomen orexis,
Saeclaq~ quéis vnam mors dedit vna ratem.
Atque vtinam hoc ipsum, miseri, quod degimus, aevi
Lethiferos Mundo non gemat esse iocos!
Ecce ciet digitos tremula cum voce loquentes,
Et Capitolinis gaudia nata cibis:
Nec mora terra fremit, ruit aether, fulminat ignis,
Et stygias subito funere plangit aquas.
I nunc, & Mundi lethalia spicula ride;
Ebria si tanto gaudia melle necant.*

Que

VIII.

Que si la Tarantule vous at à fleur de peau
 Doucement chatoüillé par son fatal museau;
 Tu meurs en riotant: tel est le faux plaisir
 Du monde desloyal; car son rire est mourir.

VIII.

Ghelijck den soeten beet
 Der Italiaensche spinn'
 Soo ketelt/dat het sweet
 U neemt en ziel'/en sin:
 Soo ded' de werelt oyt;
 Haer lachen is ons doodt.

Fru-

Feustea: quis stabilem figat in oebe geadium?

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

IX.

Frustrà: quis stabilem figat in orbe gradum?

H *Vc ades, elatas qui tollis in aethera cristas,
 Plenaq~ ventoso pectora folle geris.
 Huc ades, aggestum patulis qui faucibus aurum
 Rimaris nimias Tantalus inter opes.
 Huc ades, Idaliae cui torrent viscera flammae,
 Caecaq~ vipereus corda sagittat Amor.
 Disce tuos luctus: votorum è culmine praeceps
 Decidit, ancipiti qui locat orbe pedem.
 Nil aetas, nil forma iuuat, nil fulua metalli
 Lamina, nil forti parta trophaea manu.
 Inde cliens Pluti, laudum praeco inde suarum,
 Multus & AEgypthus, multaq~ Phaedra ruit.
 Ipsa suis veniat variata superbia plumis;
 Hinc malè lapsurum corpus in astra libret.
 Ipse adeo~ Plutus praeceps eat, ipse Cupido:
 Ille grauis nummis, arcubus ille minax.
 Nempe gradu stabili consistere nescius orbis,
 Ingenitâ sese mobilitate rotat.*

Non

*Non ita sisyphiae pondus reuolubile molis
Vertitur, è summo cùm petit imaiugo.*

*Vis stabili firmare loco vestigia? CHRISTVS
Est petra quadra, quadro fige pedem lapide.*

IX.

Gardez vous de monter, esceruelé Päon:
 Ce Plute fracassé, ce culbutant garçon
 Crient: fuyez, fuyez du Monde l'inconstance,
 Si tu ne veux courir risque de decadence.

IX.

Wellusten/eer' en goedt
 En is maer ebb' en bloedt:
 Men siet het al vergaen;
 'T is quaet op bollen staen.

Mundi me lapsus adauget.

X.

Mundi me lapsus adauget.

H *Oc quod suspicis, hoc quod obstupescis,
 Quo spes culmine fabricas superbas,
 Quo dicta est lare Firmitas morari,
 Quae visa est statio Perennitatis,
 Tutelae domus, & Salutis ara,
 Vitrum est, vel vitreum quid esse vitro
 Si potest magis. His ruina tectis
 Legit perpetuos sibi penates.
 Praeceptis labitur, occiditq~ Mundus
 Crystallus Venetis gelata flammis
 Vt leui ruit, interitq~ flatu.
 His vulyum speculatur in ruinis,
 Et sese malè recreat Cupido,
 Sic est: in vitium ruente Mundo
 (Et en quàm facilis ruina Mundi)
 Crescit lapsibus omnibus Cupido;
 Culpam culpa trahit prior sequentem,
 Et simul paritur, paritq~ noxa,*

C

Et

*Et noxas parit vna noxa mille,
 Vt flammās parit vna flamma centum.
 Nempe fertile semen est malorum,
 Princeps principis vt Parentis omnes
 Lapsus vnicus iuit in nepotes:
 Errat hinc calor ossium per omnem
 Deuoratq~ medullitus medullam
 Incautus raperis, propellerisq~
 In Paphumq~, Tyrannidemq~ Amoris;
 Mox & sponté sequi iuuat ruentes,
 Et dulce est socios habere culpae,
 Vt dulce est socios habere poenae,
 Et palàm pudet esse te pudentem,
 Omnes cùm videas palùm impudentes.
 Et magis iuuat esse te impudentem,
 Omnes cùm videas parùm impudentes,
 Crescit lapsibus his, & his Cupido.
 Multi olim Hippolyti, Parisq~ rarus;
 Nunc (o tempora, Temporumq~ mores!)
 Rarus Hyppolytus, Parisq~ multus.
 Audi vota Deus, pudica vota:
 Sint multi Hippolyti, Parisq~ nullus*

Audi

*Audi Cypridis impudice miles:
Mundum si fugis, occidit Cupido.*

X.

Si le glacé crystal, auquel Venus se farde,
Vie~t a glisser des mains d'yn migno~ de sa garde;
On en voyt dix à douz' pour vne seule face:
La cheute d'vn vault-rien en mille lieux le place.

X.

Ghelijck den minsten bal
Van een seer broosch ghelas/
Verbeeldt in groot ghetal
Het beeldt dat eenigh was:
Soo haert den eersten bal
Des werelts/sonder rust/
Veel quaets/en lust tot al:
Ja soo daer iemandt malt/
Ten yeder volght/en valt.

Donec totum expleat orbem.

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XI.

Donec totum expleat orbem.

Q *Vae Dea falcatos toties se curuat in arcus
 Par Proteo ancipiti statq~, caditq~ globo,
 Postq~ senescentis dispendia menstrua formae
 Crescit; dum toto Sideris orbe micet:
 Sic dubio calet igne Venus; sic aemula Phoebes
 Orbis in exitium cornua lunat Amor.
 Perq~ diem, & tenebras, per da~na, per arma, per ignes,
 Per lucra, per somnos, otia, vina, dapes
 Crescit, & accrescet, donec totu~ expleat orbem.
 Poené simul iunctae iam coiere manus.
 Quae genua extremo non tangit pendula limbo
 Fluxerat in teneros Synthesis antepedes.
 Brachia nuda breues (prius vtraq~ longa puello)
 Prostituunt manicae: Tempore crescit Amor
 Dum nondum annosâ lustrabat lampade terras
 Phoebus, & in cunis, ac tener Orbis erat;
 Candidus, & simplex, castus, syncerus, inermis
 Ipse suum implebat nomen, & omen Amor:*

C 3 Cypris

*Cypris adoptiuo dederat nulla vbera nato;
 Sola sed infanti Gratia Mater erat;
 Nôrat adulantis nec adhuc dare blaesula vocis
 Signa, nec in blandos texere verba dolos;
 Non habiles pharetris humeri, non dextra sagittis,
 Non arcum poterat flectere molle genu:
 Furta Venus docuit, docuit Venus improba fraudes,
 Aptauitq~ rudes ad noua bella manus.
 Quae modo~ tela iacit diris imbuta venenis,
 Parua equitaturum vexit arundo Deum;
 Et quondam innocuis praelusit pusio flammis,
 Qui modo~ tartareas spargit vbique faces.
 Scilicet improbitas cum corpore crescit, & annis;
 Dum vitae, & morum est lecta Magistra Venus,
 Dens fuerat stringendus in hunc Saturne, vorandus
 Hic tibi praepueris omnibus vnus erat.
 An taciti metuenda mali vis vlla, vel ignis?
 Nec facit ad stomachum tam leuis esca grauem?
 Flamma gelu recreat, stomachum leuis esca senilem,
 Parua nec est teneri vis metuenda mali.
 Nî pereat, perimet: paucis si vixerit annis,
 E toto victor vinciet orbe comam.*

At

*At tu nascentes extingue Cupidinis ignes
Qui legis haec: vinci nescit adultus Amor.*

XI.

Aux despens du Soleil la deesse bicorne
R'agrandist chasque nuict sa cheuelure blonde;
De mesme Cupidon impatient de borne,
A tes despens mortel, engage tout le monde.

XI.

De mane loopt te post/
De sonne doet den kost;
Hoe meer dat sy haer spoeyt/
Hoe meer sy wint/en groeyt;
Dies noyt en wilt sy staen/
Haer rond' en zy ghedaen:
Soo's werelts sotten lust
Loopt/wint/groeyt sonder rust/
Tot dat sijn soet bedwanck
De werelt oberwanckt.

Non amat iste; sed amat amor.

XII.

Non amat iste, sed hamat Amor.

Q *Vae plaga lasciui plagas non sentis Amoris?
 Quae loca pernici non adit ille pede?
 Non tantum vranimâ funestat lampade terras;
 Ast etiam medijs ardet, & vrit aquis;
 Nec pharetram tantum, pharetrae neq~ spicula pondus,
 Sed gerit hamatis retia plena dolis;
 Nam modo~ piscator, modo~ nauita caerulea verrit,
 Quoq~ canit Siren gurgite, fallit Amor.
 Ille quidem blando promittit numera vultu;
 Munera sed fraudem pernicioſa tegunt:
 Si captas, caperis: sic credulus adnatat escae
 Piscis, ab hamatâ mors dape certa venit.
 Hamat Amor Mundi. Qui Mundi munera captas,
 Praedo miser praedae praeda eris ipse tuae.
 Ille videt, Veneres, exardescitq~ videndo;
 Dum videt, ardentem captat, & hamat Amor.
 Iste per amfractus vmbra venatur honorum;
 Venatorem vmbrae captat, & hamat Amor.*

*Quaerit auarus opes, & fuluae pondera curae;
 Quaestoremq~ auri captat, & hamat amor.
 Quemq~ sui sensus, sua inescat quemq~ voluptas;
 Se sinit hic oculis, auribus ille capi;
 Hic pereunt tactu; sunt illis hamus odores;
 Hos Cerere, hos Baccho captat, & hamat Amor.
 Omnibus vsque locis tibi retia ponit, & hamos;
 Quo minimé metuis gurgite, captus eris.
 Saepe tibi streperis fert cominùs oscula labris;
 Oscula dum fingit, non hamat, hamat Amor.
 Conquereris? queritur: moeres? moerere videtur;
 Moerore, & questu non amat, hamat Amor.
 Illacrymas? sociae poeto nant lumine guttae:
 Non amat his lacrymis iste, sed hamat Amor.
 At tibi lasciuis si blandum arridet ocellis:
 Non amat his hirquis iste, sed hamat Amor.
 Cypro missa graues si mollit epistola curas:
 Mollia scribendo non amat, hamat Amor.
 Ipse adeo~ (& quis iurato non fidat Amori?)
 Si tibi iuret, amo, non amat, hamat Amor.*

XII.

Veux tu sçauoir pourquoy Cupido~ porte-fleche
 A cha~gé l'arc en rets, so~ vieux mestier en pesche?
 Pour te conduire à mort: fuyez à toute force;
 La mort s'est deguisé du masque de l'amorce.

XII.

Ghy meynt dat u dit kindt
 Mt een goedt hert bemindt/
 Om dat het's werelts aes
 U schincken wilt: eylaes!
 'T is al kout voor den haeck;
 Het aes bedeckt den haeck.

Quam graue seruitium est, quod leuis esca parit.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XIII.

Quàm graue seruitium, quod leuis esca parit?

R *Es magis est elegis, an Comi digna theatro,
 Quam gerit hic infans, qua~ docet Orbe geri?
 Laxabis fraenos hîc fletibus Heraclite,
 Hîc rumpet splenem, sat scio, Democritus.
 Ore trahit fumos, placet hic praenectare succus,
 Dum cohibent vinctos pondera dura pedes.
 Nec fugere hinc labor est; potat, sedet, oscitat, haeret,
 Infelix! dominae tanta libido gulae!
 Sic poterat patrio quae libera ludere coelo
 Luditur, & tenui pro dape seruit auis.
 Credite Posteritas, perierunt saecula pomo;
 Credite, puls seruum paucula fecit Esau:
 Credo ego; nam diri facimus peiora nepotes:
 Nempe est à patribus degenerare pudor.
 Fumus opes, & fumus honos, fumusq~ voluptas,
 Et speciem fumi, quidquid amamus, habet.
 Et tamen (heu lacrymae!) quem non hic fumus inescat?
 Fumea quem flendo non premit esca iugo?
 Miles*

*Milles agit vigiles hyberno sidere noctes,
 Solis & aestiuo tostus ab igne dies;
 Bella domi desunt? peregrinâ bellat arenâ,
 Vulneraq~ alternâ dat, recipitq~ manu;
 Hosticaq~ audaci complexus moenia nisu
 Non procul à mortis finibus exul abit:
 Scilicet vt digito monstretur, & audiat. Hic est:
 Tam graue seruitium tam leuis esca parit.
 Per mare mercator, per inhospita saxa, per ignes,
 Imaq~ per terrae viscera quaerit opes;
 Plusq~ mari vario curarum fluctuat aestu,
 Plusq~ suis ratibus, quas fera iactat hyems;
 Vt numeret paucos, preciosa pericula, nummos:
 Tam graue seruitium tam leuis esca parit.
 Quae non Galeno brevis est Censore voluptas?
 Seu tua sit Liber, seu tua moecha Cypris?
 Quot tame~ hinc pestes? caput haec grauat, altera pect',
 Et ligat illa manus, & cremat illa pedes,
 Ista sibi renes, haec omnes mancipat artus,
 Mens quoque captiuo in corpore serua gemit;
 Et gemit, & Coelo nequit aegros tollere vultus,
 Et nequit, & non vult; si sinat esca, volet:*

Velle

*Velle vapor prohibet: trinos Mundi abijce fumos
Sic tibi Libertas, sic tibi parta Salus.*

XIII.

Ce musicien des bois pour vn grain de pauot
Quitte sa liberté, change boscage en cage:
Mais, hélas! Cupidon, tu me sembles plus sot,
Pour vn repas fumeux caressant l'esclauage.

XIII.

Loopt kindt/uw' boey is los;
Vlieght voghel/kiest den bosch;
Sy sitten beyd' gherust/
Niemandt en heeft daer lust/
Om los te gaen en fry;
Sy soecken slauerny/
Om aerdschen roock/en saet:
Soo goedt dunckt ons het quaet.

Non

Non omne, quod hic micat, aurum est.

XIV.

Non omne quod hîc micat aurum est.

C *Ernis vt ora retro velut indignantia vertat
 Coelicus ille Argus, Lynceus ille puer?
 Errorine suo succensuit, inquis? aberras.
 Errorem simulat saepe, nec errat Amor.
 Mundi aperit fraudes veri arbiter aequus, & index:
 Illius indicio, iudicioq~ sape.
 Indignatur Amor? Mundo indignare vicissim;
 Lumina vertit Amor? tu quoque verte tua:
 Ni facis, illudet; ceu lumina tot labyrinthis
 Ludit inaequalis fraus polygonæ vitri.
 Mille putas, cum sit vix aureus vnus, & alter:
 Ars numerum fingit, fingitur arte color;
 Quotq~ putas nummos, tot nu~mùm conspicis vmbra:
 Sic fallunt, quæ te iudice, Munde, micant:
 Ars tua, mentiri est. Crassi si diuitis arcam
 Lucrinae rutilo farciat aere fauor;
 Esse putat Croesus, nunc odit nomina Crassi:
 Binos muta apices, Croesus, hic Irus erit:
 Iamq~*

*Iamq~ vel omne tenet, vel spe iam possidet aurum
Quod sol eous, quod coquit occiduus.
Nummi animos augent, Mundi fallacia nummos
Crescit opum esuries, mens statione ruit.
Si qua peregrino veniat de littore puppis;
Illa mea est puppis, clamitat, illa mea est.
Si qua seges foelix vicino pullulet aruo;
Quàm mihi, ait, laetis stat seges ista comis!
Anglia huic soli sua tingit vellera; soli
Spumant Rhenanis condita musta cadis;
Gignit huic è rore nouo Piscaria gemmas:
Terra aperit niueos huïc Peruana sinus.
Semina raporum vidit flauescere campo?
Ecce meis aurum nascitur, inquit, agris.
Et sibi mancupio coeli prope vindicat ignes,
Quas putat ex auro nobiliore Rosas.
Non ita turba furit nocturno saucia Baccho,
Quando natat multo mens sine mente mero.
Ara vbi stat calicum geminatis clara lucernis,
Rara vbi cum niteant lumina, multa vident.
Ebrietas furor est, furor est spes improba nummi,
Ebrietas breuis est, longior ista furor.*

Somnia

*Somnia, Crasse, tibi mens aegra, vel ebria dictat;
Euigila; nullas esse videbis opes.*

XIV.

Ce voirr' poinctu donnant aux astres la brauade
De mil ducats faussetz faict artiste parade:
Or quitte ce faux voirr', & vois où tu te plonge,
Pour l'ombrage du bie~, pour vn doré menso~ge.

XIV.

Dat gout dat enckel was
Verdobbelt door dit glas/
Leert hoe de werelt lieght/
Leert hoe sy u bedrieght.
Sy is soo metter daedt
Gheslepen in het quaedt/
Sy bringht u wel veel an;
Maer daer en komt niet van.
'T en is dogh al gheen gout/
Dat blinckt: schoufots' eer't u rouwtot.

Hic

Hic oritur tenebris splendor, et immoritur.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XV.

Hic oritur tenebris splendor, & immoritur.

E Cce tibi niueae gemino velut aequore chartae
 Archetypi vnus viuuit imago duplex;
 Artifici vitro, tenebrisq~ animata diurnis
 Vtraque; sed solem largiùs illa bibit:
 Haec vix gustatâ perimit se luce, tenebris
 Illa oritur modicis, haec moritur nimijs.
 At quis Prototypon? Mundus, tuq~ assecla Mundi
 Cui venit à formâ grande supercilium,
 Quiq~ tuas vestes, auis vt Iunonia plumas,
 Aspicias, & demens te, velut alter, amas
 Ipsa tuos fastus imitata superbit imago,
 Mimaq~ quidquid agis tu foris, intus agit.
 Sed moritur noctis cur filia noctis in vmbrâ?
 Tam cito~ nox mater facta nouerca fuit?
 Scilicet aeternis mors obruit atra tenebris,
 Quem genuit scelerum nox tenebrosa, diem.
 Cùm scelus innocuas nullâ caligine terras
 Imbuit, & naeui mens sine nube fuit:

Nullâ

*Nullâ mersa Tyro velarunt vellera corpus,
 Et nituit fuci sat sine luce color:
 Cum menti eripuit Stymphalis Cypria solem,
 Mendicus variâ splendicat arte decor:
 Tunc ferro crispas videas vndare capillos;
 Cerussata niuet frons, miniata rubet.
 Nec minus Ambitio tenebras offundit inertes,
 Nex minus externae lucis adoptat opem.
 Nunc nitet in Cressâ, Tyriâ nunc luce renidet,
 Herme tuo lucet munere, Erythra tuo;
 Est quem nunc Francum, quem nunc mentitur Iberu~,
 Nunc Hybridam vestis, nunc docet esse nihil:
 Quot formae, Proteus noua tot se vertit in ora;
 Esse putes mimum, scena sit Orbis, erit.
 Ast vbi mors tollit ludis aulaea peractis,
 Aut vitae quintus, dicitur, actus adest,
 Tunc splendor splendore caret, lux lucis egena est,
 Rursus, & in tenebras, vt fuit ante, redit.
 Tunc crines sine lege iacent, sine murice corpus,
 Fictaq~ de picto demigrat ore dies.
 Qui modo~ sol fuerat, mox ipsâ vmbrosior vmbra
 Incubat exuijs, Dux Saladine, tuis*

Scilicet

*Scilicet exilis velamina linea texti
Tot Veneris partus, & breuis vrna, tegit.*

XV.

Ton lustre, ton esclat ne peust auoir durée,
Issu d'vn brun neant, tenebres & fumée:
Mais co~me tout l'on voyt esuanouÿr en poudre,
En son tenebreux rien, on le verra resoudre.

XV.

Dees' duysterheydt soo dicht
Is moeder van dit licht;
Maer wordt sy wat te groot/
Sy bringht haer kindt ter doodt.
Soo haest als ons de sond'
Haer duysterheydt aensondt/
Quam's werelts luyster hoort
Verciert meer dan't behoort.
Maer in het duyster graf
Gaet al den luyster af.

Sic decipit orbis.

XVI.

Sic decipit Orbis.

V *Itro iudice quid puelle rursus
 Metiris pumilum, stupesq~ corpus?
 Pygmaeis licet artubus, nec vno
 Sis maior cubito, genus Molonum,
 Illorum bipedalium Molonum,
 Appendix hominis, gruumq~ praeda
 Coeli trans medias vehenda nubes;
 Hoc Censore tibi videris Atlas,
 Vel vicarius Hercules Atlantis,
 Maior Encelado, Mimante maior.
 Verte lumina, falleris Cupido:
 In Mundo mera vanitas, nec vllo
 Tot mendacia prodiêre vitro.
 Fraus ipsa in speculo moratur isto,
 Fraus quâ caeruleo sub amne visi,
 Crescunt Naiïadum sub amne vultus,
 Quâ post nubila, nubiumq~ partus
 Pallescens soror, atque mima fratris*

D

Maiori

Maiori radiat Diana fronte.
Censor pessimus arbiterq~ Mundus.
Pallaeus domitor soli, saliq~
Semen creditit esse se Tonantis;
Hausto tabuit ast vbi veneno,
Genus creditit esse se Philippi.
Mundus decepit arbiter superbos.
Ille Palmiferae Tyrannus orae,
Procrustes, Scinis, impius Tyrannus,
Herodes amor omnium improborum,
Herodes odium omnium proborum,
Clarus murice, clarior Pyropis,
Astris amulus, aemulusq~ Soli
Suadae flexamino tonabat ore;
Et iam tota dabant Theatra plausum;
Nec credi Deus abnuvit Tyrannus,
Deus credidit esse vel Tyrannus.
Heu! nulli licet esse diu superbo;
Irae Coelestis aduolat Minister
Spargens artubus omnibus venenum,
Et dum vermibus esse iussit escam,
Herodem speculum esse iussit Orbi,

Men-

Mendax quem speculum fefellit Orbis.

XVI.

Ce petit Myrmidon en taille, & en posture
 Paroist en ce crystal vn releué geant:
 Voy-là Monde tes arts, voy-là ton imposture;
 Courrir du cache-nez des grandeurs ton neant.

XVI.

Als ons des Werelts schijn
 Maectt grooter dan wy zijn;
 Meet dat de werelt lieght/
 Ghelijck dit glas bedrieght.

Sic lusibus aptior oebis.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XVII.

Sic lusibus aptior orbis.

S *I quem superbis auxit honoribus,
 Et invidendo Fors posuit loco,
 Ponat tumorem, nec salutem
 Arbitrio popularis aurae
 Confidat, Euris dulcé furentibus.
 Dat illa ludos Nereïdum gregi
 Phaselus, impraegnata ventis
 Cûi nimiùm tumuêre vela.
 Fortuna longâ nota Tyrannide, &
 Ludum proteruum ludere contumax
 Et donat, & tollit secures,
 Inq~ throno locat, inq~ turbâ:
 Vt turma follem ludicra suscitât,
 Intus coacto quae tumet Aeolo,
 Iamq~ ima, iam suprema verrit,
 Nec spatio requiescit vno.
 Pax nulla folli, nulla potentibus.
 Pompeius, Orbis cûi fuerat pila,*

D 3

Hot

*Hoc Sortis est pila in duello
Carnifici data praeda ferro.
Vento repleuit Gloria Caesarem,
Caesar repleuit sanguine Curiam.
Quot bellicus notus trop haeis,
Tot celebr Marius ruinis.
Fortuna Croesum Turgida prodidit,
Victorq~ Croesi Cyrus, & vltimis
Formido, deinde risus oris
Foemineas satiauit iras.
O moesta dirae scena Tragoediae!
Tot clara Regum nomina, tot Ducum,
Dum sorte ventosâ tumescunt,
Sanguineo periêre ludo.*

XVII.

Si par vn beau semblant Fortune te mignonne,
 Te caresse d'honneurs, & mil estats te donne;
 Craignez (ie la cognois) elle tient pour delices
 De veoir ses fauoris donner en precipices.

XVII.

Hoe meer ghy hopt/en hoopt
 Nieuw' eere/ghelt en goet;
 Hoe eerder dat ghy loopt
 Tot val/en teghenspoet.
 In 't spel den meersten hoop
 Heeft meest den quaetsten koop:
 Dat meest verheben staet
 Wordt alder-eerst ghehaet.

Stetit vt quat.

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XVIII.

Struit vt ruat.

F *Ruistraes: quid Orbes Orbibus ingeris*
Fortuna demens? Enceladi velut,
Rhoetique vesani labores
Pelion imposuere Olympo.
Coelo inuidendis culmina turribus
Molire, & ipsis aemula nubibus;
E nube collis à superbos
Flamma vorax ruet in penates.
Sed ite flammae tela tricuspidis;
Ludente Coelo culmina concidunt,
Ludente Coelo sedit omnis
In cumulum, tumulumq~ fastus.
Sors coeca prisco regnet in Antio,
Humana certis fata rotis eunt,
Mens Orbe ludens insolentis
Vana Spei simulacra vertit.
Deo minorem te gere, Rex eris.
Spes temperatas lex quoque dirigit

*Superna, subuertitq~ Mundi
 Artificem scelerum tumorem.
 Sic dum supernis sedibus aemulas
 Educit arces Iapeti genus,
 Deiecit in praeceps ab alto
 Coelituum malé coepta lusus:
 Sic exul astris Lucifer aureis
 Traxit rebelles Aligerùm choros:
 Foelice sic pulsi vireto
 Cum Patribus miseranda Proles.
 In astra ructant dum tumidi minas,
 Cadit suorum Sennacherib manu,
 Mugitq~ septenni in iuuenco
 Assyrij dominator Orbis.
 Immersit vmbri Antiochum tumor
 Dum bella Coelo sacrilegus mouet;
 Furoris haeres Iulianus
 Tergeminâ perit ictus hastâ.
 Time ruinam quisquis in aethera
 Demens superbis cornibus arietas:
 Impunè nemo fastuosis
 In superos parat arma telis.*

XVIII.

Tien ferme Cupidon: par l'haleine d'Eole
 Feray que ce ballon plus vist, & plus haut vole:
 Escoutez arrogant: tes hautaines bouffées
 Seruent à ces bouffons de ieu, & de risées.

XVIII.

Merelt is 't dat ghy breest
 Het spel van dese Maeght/
 Die u soo kelst/en iaeght;
 Schoutu op-gheblasen gheest
 Dit is den bal van wint
 Daer sy med'speelt/en wint.

Non

Non bene conueniunt.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XIX.

Non bene conueniunt.

N *On bene conueniunt, nec corde mor antur in vno
 Coelicus ille puer, terreus ille puer.
 Non ea Thebanis micuit discordia flammis,
 Non ea Tantaleis fratribus ira fuit.
 Tam gerit hostiles Amor hic, Amor ille pharetras,
 Pusio tam varias spargit vterque faces.
 Hic stygiâ, hic superâ cor figit arundine, castis
 Hic animat flammis, turpibus ille necat.
 Luxq~ minùs tenebras, lucemq~ odêre tenebrae;
 Eripit hic noctem mentibus, ille diem.
 Vt perit in mediâ lactis loligine gutta,
 Vt crystallineas sepia fuscatur aquas,
 Castus Acidalijs violatur ab ignibus ardor,
 Horret Acidalios nec minùs iste rogos.
 Sic mouet Errori longam Sapiencia litem,
 Ipsaq~ cum Bello Pax fera bella gerit.
 Dissidet aeterno Virtus, Vitiumq~ duello,
 Non habitant vnus, Vitaq~ Morsq~ lares;*
Hoc

*Hoc duce non erras, Cyprius te decipit erro,
 Dius Amor pacem, Cyprius arma colit.
 Hûic Virtus, illi sunt noxia crimina cordi;
 Hic reserat vitae, mortis at ille fores.
 Deniq~ sic ipsosodium non odit Amores,
 Vt Veneris prolem Coelicus odit Amor.
 Vnicus Orbe vno sit Sol, Amor vnicus; vno
 Vnicus in regno Rex sit, & vnus Amor.
 Ipse vides sculpto radios quem spargere coelo
 Sol priùs aethereâ fundet ab arce iubar,
 Stella priùs falsis caelata lauabitur vndis,
 Terraq~ sidereis iuncta vehetur equis,
 Ipse vel inuiso succedet Olympus Auerno,
 Omniaq~ in priscum sunt reditura chaos;
 Quàm bene conueniant puer alter, & alter: Amores
 Scis quando placido foedere iunget amor?
 Vix puncto haerentes vno, cum videris ambos,
 Omnibus in punctis se tetigisse globos.*

XIX.

Ces deux Amours se so~t en tout du tout co~traies,
 Ilz n'ont rien de commun, ilz vivent en diuorce:
 Joignez de point en point ces boules en con-
 sorce,
 Encor n'apoincteras tu rien de leurs affaires.

XIX.

Ghy saeght dees' hollen eer
 Van punct tot punct een-paer;
 Dan desen knecht/en Heer
 Ghelijck van sinnen waer.

Hic pessima; hic optima seuat

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XX.

Hic pessima, hic optima seruat.

M *Illenis Salomon ad athena altaria donis
In sua coelestem vota vocarat opem:
Cùm Deus haud dubiâ, visus sub imagine somni
Opta ait, optatis Rex potiêre tuis.
Si te dona iuuent praediuitis aurea venae,
Copia te flauo nutriet in gremio.
Bellica si stimulus fodicet tibi gloria pectus,
Sub pedibus victor colla inimica premes.
Tempora viuendo priscorum aequabis Auorum,
Soles innumeros si numerare voles.
Ad Sophiae sacros amor est accedere fontes?
Haec tibi se plenis impluet vberibus.
Ille, probante Deo, Coeli mox dona poposcit,
Et Sophiam toto strenuus ore bibit.
Si Deus arbitrium faciat tibi muneris huius,
Dic mihi, quae voti summa futura tui est?
Quidquid contigero, fulvum vertatur in aurum
Saucius obryzo dicet amore Midas.*

Da

*Da mihi Tithoni duplices, da Nestoris annos,
 Euclio congestas grunniet inter opes:
 Par mihi sit nemo, tua, Magne, superbia dicet,
 Sit me nemo prior, Caesaris ambitio.
 Regna Iouis coniux, Virtutem filia iactet,
 Tyndaridis moechae vir volet esse Paris.
 Omnes ducit Amor, nec voto viuitur vno,
 Tam varius votum dum sibi fingit Amor.
 Turpia stultus Amor, nocituraq~ munera poscit,
 Quae prosint, Sapiens, castaq~ curat Amor.
 Alter dona vouet suspensi plena timoris,
 Alter amat nullo saucia vota metu.
 Par vanno sapiens sibi scilicet optima condit,
 Par cribro insipiens pessima seruat Amor.
 Disce puer, seu vina, dapes, vnguenta, choreas,
 Seu Pylios optas, floscule verne, dies;
 Siue lubet torui calcatâ Pallade Martis,
 Seu Veneris pulso castra pudore sequi;
 Nec tibi prae Pluto Christus, prae crimine Virtus
 Nec tibi prae vili ridet Olympus humo;
 Stultorum veteres augent tua nomina fastos,
 Noxia qui veris antetulère bonis*

Elige

*Elige virtutem, dos est pulcherrima Virtus:
Vt sapias, Sophiam cum Sapiente proba.*

XX.

Que fais tu Cupidon? ce sont des bagatelles
Que tu recueill'icy, ceruelle sans ceruelle;
Tu sembles au tamis; suiuez ce sage Amour,
Qui garde le meilleur pour s'en seruir vn iour.

XX.

Hoe wel dat oock dit kindt
Het beste deel bemindt;
Daer is nochtans vershil
In't werck van desen will':
Het quaetste blijft in't zift/
Het best' blijft in den wan:
Wacht u dan van sijn drift/
Houdt met den wijsten an.

Vana fuga est: cœux, quam fugis, heret.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXI.

Vana fuga est, Crux quam fugis, haeret.

L *Ex Cruce Romanos exemit Romula ciues,
 Fixit in infami corpora serua trabe:
 Romanus nemo est, nemo, mihi credite, liber,
 Qui sua dat Mundi colla premenda iugo.
 Quisque tuos patimur manes, o Munde, Crucesq~
 Nullaq~ non vllo gaudia felle madent:
 Innumer as parit ipsa Cruces, nutritq~ Voluptas,
 Eq~ Cruce innumeras Crux parit vna Cruces
 Marmora Sisyphijs haerent minus arcta lacertis,
 Membra Ixioniae sunt minùs apta rotae;
 Et vicina minùs Tityo sunt rostra renato,
 Paestanisq~ minùs spina marita rosis;
 Quam sua crux Mu~do: Crux poenaq~, spinaq~ Mundi;
 Coece Amor, haerentes quid fugis Orbe cruces?
 Testudo cochleam, stultus vitauerit vmbra
 Ante: comes mundi Crux, fuga vana Crucis:
 Tolle tibi Mundum, & pennâ pete remige Coelum,
 Crux simul aetherium sollicitabit iter:
 Vtq~*

*Vtq~ aries Phryxo, sic Orbi subijce tergum,
 Crux aderit medio dura Tyranna mari:
 Splendidus Assyrio conuiuia recumbis in ostro?
 Arbitra Crux coenae prima futura tuae est:
 Corpora das somno. Crux sommni nescia tecum
 In plumâ ponet nobiliore caput:
 Nempe Theonino nunc liuor pectora morsu,
 Ira Lycambaeo nunc editore iecur;
 Et nunc insomnes rodunt praecordia curae;
 Nunc cor ferrato pertinat vngue dolor;
 Iam morbus rapidis depascitur Ilia flammis;
 Iam piger infuso serpit in ossa gelu.
 Omnia quid memorem? Fabium lassare loquacem,
 Vastaq~ clamosi Stentoris ora valent.
 Hûic infaustus Hymen, hûic proles degener est Crux,
 Spes adeo sibi Crux, Crux amor ipse sibi est;
 Agricolae mentita seges, trabs naufraga nautae,
 Vulnere militibus, prodita signa duci;
 Regibus est regnum sua Crux, locupletibus aurum,
 Dum locuples arcae, Rex timet vsq~ throno.
 Et dubitas Regum cur ardua vertice stet Crux?
 Cur gerat inscriptas fronte moneta Cruces?
 Maxima*

*Maxima regna Crucis; toti Crux imperat Orbi:
Vincere vis Orbem? vince, Cupido, Crucem.*

XXI.

Ce limaçon collé à sa cabane ronde
Ne s'en peust depestrer: veux tu porter le Mo~de?
Bon-gré, mal-gré tu doibs porter sa croix: c'est
rage
De s'en vouloir deffaire, c'est fuyre son propre
ombrage.

XXI.

Hoor niet bliet desen sot
Sijn schaduwē; 't is spot;
De Schilt-padd' draeght haer huys/
De werelt draeght haer Cruys;
Treckt ghy de werelt aen/
Hoe kondt ghy 't Cruys ontgaen?

XXII.

In cruce stat securus amor.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXII.

In Cruce stat securus Amor.

IN Cruce stat securus Amor: *fremat Orbis, &*
Tutus Amor, gressu~ si Cruce firmet, erit. (Orcus,
Sic rident Boreaeq~ minas, Euriq~ furores,
Culmine, Olympe, tuo qui posuêre Larem.
Crux tibi Lar, & Olympus erit, si noueris vti:
Vsus, Amor, fac ames; stat Cruce tutus Amor.
Innumeris Orbem Sortis rotet orbita gyris,
Vt rotat insani vorticis ira rates,
Vt per plana citus volitat sola verberare turbo,
Vt rota praecipiti vertitur acta Noto;
Stat Cruce tutus Amor; Sors sub iuga transit Amoris,
Quem sibi Crux stantem subdere nulla potest;
Omniaq~ vt vertat, nunquam Sors vertet Amorem:
Qui viget in duris, omnia vincit Amor:
Verbera mille pluat crudis Tribulatio flagris,
Blanditias credet verbera, flagra iocos.
Vincula si manibus, pedibusq~ Angustia nectat
Illis grata manus vincula, grata pedis.
E Rodat

*Rodat dente Fames, igni Sitis vrat, Amorem
 Nulla Fames subiget dentibus, igne Sitis.
 Nudus oberret humu~, mare naufragus, omnia sper-
 Siue perîcla soli, siue perîcla sali. (net
 Saeuities redeat Latijs bacchata theatris,
 Seu tua Maxenti, seu tua, crude Nero;
 Iamq~ rogos animet, iam strictum in vulnera ferru~,
 Membra rogis, ferro colla paradit Amor;
 Spicula carnificis vibret inclementia lethi,
 Obuius in lethi spicula curret Amor.
 Dulce mori. Spes vita tuas tibi prodiga serua,
 Vita Amor ipse sibi, spes sibi solus Amor.
 Ipsi adeo~ moueant coelestes arma manipuli,
 Et vires Virtus conuocet ipse suas;
 Desuper astra tonent, Styx fundo exaestuet imo,
 Coniungatq~ suas Orbis vterq~ manus:
 Stabit Amor, dum Crux se stabit amantibus ara.
 Omnis in aethereo se liquat igne dolor.*

XXII.

Plustost esbranslerez, rasant rez pied rez terre,
 Le sourcilleux sommet d'vn rocher de la mer
 Que ce petit garçon; il rira vos tempestes,
 Si long temps qu'il aura la Croix pour sa re-
 traicte.

XXII.

Dat's werelts meester-radt
 Omringhele dees' stadt/
 Dat kleyn en grooten windt
 Bestorme dit teer kindt;
 De Liefde staet op't Cruys/
 S'is boven dit ghedrugs.

Ezeas: hâc itue ad illam.

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXIII.

Erras: hâc itur ad illam.

P *Orta patet duplex, praeacutis horrida dumis*
Altera, Daphnaeis altera blanda comis.
Praesidet hûic Virtus, illi Victoria Carna est,
Has labor, has stat Honor peruigil ante fores,
Laeta nec antè patent Victricis limina Lauri,
Transita quàm dederit, spina cruenta viam:
Non secùs ac laeui mensae super aequore ludunt,
Ludicra quèis Italum voluere cura trochum;
Nec patet aduerso qui praenitet annulus auro,
Lignea nî ferro ianua sternat iter.
Hoc volo: fas nulli superos sperare triumphos,
Qui neget heroo pectore dura pati.
Scilicet vt veniat sine Sole, & puluere Palma?
Vt veniat nullo parta labore quies?
Scilicet vt nullo potiaris Olympia cursu.
Vt veniat nullo Marte cruentus Honos?
Scilicet in Graiâ debelles Pergama mensâ,
Et referas Phrygijs parta tropoea rogis?

*Scilicet absq~ armis veniat Lauinia coniux,
 Italaq~ externis regna petita procis?
 Sub dominâ meretrice excors vt viuat Vlysses,
 Et repetat patrios, dulcia regna Lares?
 Dissimulare virum muliebris cyclas Achillem
 Pergat, & Haemonijs Hector a raptet equis?
 Alta triumphalis scandas Capitolia curru,
 Nec iaceant forti millia quina manu?
 Per spinas, tribulosq~ per inuia saxa, per ignes,
 Sithoniasq~ niues, Caucaseumq~ gelu,
 Per medias acies, per vulnera mille, necesq~,
 Herculeâ Virtus tendit in astra viâ.
 Absq~ labore nihil venit empta dolore voluptas.
 Quae venite è duris palma, decora venit.
 Ipse cui prono famulantur sidera nutu,
 Proma cui totas gloria fundit opes,
 Nudus, inops, exul (sic iussa Paterna ferebant.)
 Aetherium duro tramite carpsit iter;
 Temporaq~ infesto priùs induit vtraque sente,
 Quàm tulit emeritis debita sarta comis:
 Quod Sceptrum aeternâ stellarum luce coruscat,
 In manibus quondam vilis arundo fuit.*

Vul-

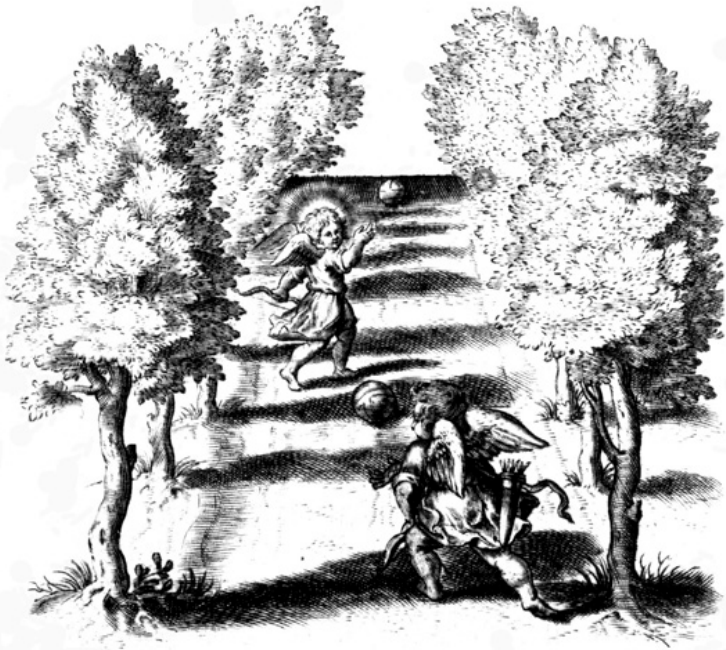
*Vulnera stillarunt atro priùs horrida tabo,
 Quae modo~ tam multo lucida sole micant:
 Vnicus ad Palmam trames patientia; Palmam
 Quisquis amas, durum ne fuge mollis iter.*

XXIII.

Hola! passez deuant par ceste affreuse porte;
 Car là ne ferez rien, ce sera chasse morte:
 C'est le destroict poinctu d'espines, & douleurs,
 Qui fraye le chemin aux lauriers & honneurs.

XXIII.

Ghy doolt/ghy loopt verkeert:
 Is dit dat 't spel u leert?
 Vrijt ghy dees' gouden glans?
 Proeft eerst den doornen crans:
 Staet ghy naer't eeuwigh goedt/
 Ghy moet door 't teghen-spoedt.

Vincit qui longius abijcit.

XXIV.

Vincit, qui longiùs abijcit.

Q *Visquis adhuc dubiae meditaris proemia Palmae,
 Aspice quae geminus munera praebet Amor.
 Pusio vterque parem simili terit orbe palaestram,
 Ah, quàm dissimilis pusio vterq~ sibi!
 Hic Veneris tenero lactatus ab vbere creuit
 Inter Acidalias, ceu Sybarita, rosas;
 At Thracum par ille, gelu duratus & vndis
 Per spinas didicit currere, perq~ niues,
 Hic Bacchi, & Cereris molli nutritus in aulâ
 Pellaces didicit, dulcia damna iocos;
 Esca fames illi, vinum sitis, otia sudor,
 Cura quies, pugnae ludus, arena schola.
 Heu puer infelix impar congressus Achilli!
 Nil profecturis viribus arma capis.
 Vt tua diuulsis luxentur brachia neruis,
 Nulla tuas cinget Palma, apiumùe comas.
 Victor abit ludo, qui longiùs abijcit Orbem,
 Quo sine non apium, non tibi Palma placet.
E 5 Terram*

*Terram Terra sapis, dedit hanc tibi Cypria sponsam,
 Hanc tibi perpetuo foedere iunxit Hymen.
 Hic tibi frater erat, Palmae qui captus amore,
 AETHEREUM Christo dum duce discit iter,
 Audijt; haeredes vt egenos scripseris, Orbi
 Bella meis infer tyro sub auspicijs.
 Hic vultus rugas, suspiria ducere pectus,
 Hic Iuuenis voto poenituisse sui.
 O Mundi graue pondus Amor! Caelumq~, Deumq~
 Perdere, quàm fluxas maluit Orbis opes.
 Non ita quos multo conspersit puluere Virtus,
 Durauitq~ suo Coelicus igne puer,
 Testis Abram, testis Phariâ puer erutus vndâ,
 Et duodena Deum turma secuta ducem,
 Hic solium, ille solum, rem spemq~ re ista reliquit;
 Hic fuit Isacidum Legifer, ille Pater;
 Ista triumphatum circumtulit arma per Orbem,
 Quaeq~ dedit terris iura, datura polo est.
 Sic tibi proiecto veniet victoria Mundo,
 Pisaeo qualis puluere nulla venit.
 Projce, dum perdas; vicit qui perdidit Orbem:
 Plus habet hîc palmae, qui minus Orbis habet.
 Iectez*

XXIV.

Iectez bien loing de toy c'est oeufde Basilisque
 Farcy de mille morts, si ne veux courir risque;
 Iectez dis ie de toy ceste mondaine boule,
 Celuy gaigne le ieu qui plus auant la roule.

XXIV.

Wie wint hier? 't kleynste kindt;
 Die 't herr'ste werpt die windt.
 Wat is dit voor een eer
 Cupido? ick ben te teer/
 Ick ben gheboedt met lust
 In ledigheydt/in rust;
 Maer dit kleyn kindt is sterck/
 'T is-op-ghebracht in 't werck.
 'T is waer; maer's werelts hol.
 Is windigh/broosch/en hol.
 'T is soo; maer dit's oock waer/
 Dat aertsch is halt heel swaer.

Hæc animant pueros cymbala; at illa viros.

XXV.

Haec animat pueros cymbala, at illa viros.

I *Mbre Cupido genas, gremiumq~ Parentis inundat:
 Quàm rectè in Veneris flet puer iste sinu!
 In risum lacrymas sed visa crepundia vertunt,
 Tinnulus & strepero qui venit aere sonus:
 Vanum vana iuuant, puerum pueriliae; dignum
 Anticyrisq~ tribus, ludibrijsq~ caput!
 Bis puer, & fungis fungus magis omnibus, Orbis
 Cymbala prae cantu coelite si quis amas.
 An bene prae Phoebi laudatur fistula plectro?
 Garrula num lessum vincit oloris anas?
 Auritâ de gente Midae reor esse nepotem,
 Cûi stat in Arcadicâ tam grauis aure stupor.
 Quàm tamen, heu, raros abstergit coelica fletus
 Musica! sed vano tinnit vbi Orbe Venus,
 Mille licet flendi caussae sint, mille dolorum,
 Exulat è vultu lacryma, corde dolor.
 Terra procul patrijs te diuidit auia regnis,
 Quae toties noxis perdita regna tuis,*

Iam

*Iam tibi mors taxos, iam Styx tibi destinat ignes,
 Et citat offensi Numinis vrna reum;
 Attamen vt rauco mulsit te murmure Mundus,
 Nil scelus, exilium, mors, rogas, vrna monent.
 Sed fugitiua nouo reuocas mox gaudia plectro;
 Luctibus vt lessum scilicet illa canant.
 Quam metuo victor tumulet ne gaudia luctus!
 Alternus pueris statq~ caditq~ dolor.
 Non ita, quos Virtus facit, & Sapientia canos,
 Aut quos plena viro mens super astra vehit.
 Testis eris multis, Francisce, è millibus vnus,
 Millibus è multis sed satis vnus eris.
 Iam prope depositos grassans funesta per artus
 Febris Apollineae vicerat artis opem,
 Ipsaq~ iam curis mens tristibus elanguet
 Venturi nimio saucia facta metu;
 Ah nimio! neque enim vllius sibi conscia culpa,
 Vna Parens veri quae solet esse metus:
 Et tamen vsque graui timor arietat impete pectus,
 Nec recreent Mundi plectra, nec ipsa Venus:
 Ast vbi descendit superâ citharoedus ab aula
 Diuinoq~ sacrum pectine pulsat ebur;*

Diffu-

*Diffugiunt morbi, sedet altum mente serenum:
 Mascula nempè iuuant gaudia sola viros.
 Omnibus haec mentes si musica recreet aegras;
 Perdet, quèis pueros mulceat, aera Venus.*

XXV.

Le Monde enclochetté r'appaise Cupidon,
 Vn follastre cymbal vn follastre garçon;
 Mais les hommes de bien sentent l'ame rauie
 Par les diuins fredons de celeste harmonie.

XXV.

Siet dit kleyn wicht eens aen/
 Sijn ooghskens staen vol water:
 Neen/neen; het is ghedaen/
 De werelt is den klater/
 Daer Venus hem med' stilt.
 Dit's kinder-spel: maer wilt
 Ghy man'lijck zijn van hert;
 Versoet all' uwe smert
 Met hemelsche ghenucht/
 Niet met een aertsch gherucht.

Hâc vincitur; illâc perditur.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXVI.

Hâc vincitur, illâc perditur.

E *Rgo iterum ad ludos? positis age seria nugis,
 Si tibi sit Palmae tanta, Cupido, sitis.
 Fallimur; & sua sunt puerili seria ludo;
 Seria, cùm ludit, proelia bellat Amor.
 Et sua victori sunt proemia, proenaq~ victo,
 Illi Laurus, huic flamma, perenne lucrum.
 Vincitur anticâ, (res est vel cognita lippis,
 Et genus hoc ludi plurima turba colit)
 Perdit, posticâ volucrem qui traijcit Orbem,
 Si vero graderis tramite, Palma tua est.
 Perdere vult nemo, nemo non vincere; ludit
 Turba, sed Idalij deuiat arte Ducis.
 Hoc duce Croesus ait; Pluti me dona beabunt:
 Scilicet haec ludi Palma: Beatus eris.
 Hinc res occulto vel aperto foenore crescit,
 Hinc Furina vncis artibus auget opes.
 Quem parasitus Amor blaesae poppismate linguae
 Fascinat, in solo est, inquit, amore quies.
 Turpia*

*Turpia mox totâ venatur gaudia Cypro,
 Et Thalamos vetitâ quaerit, adiq~ viâ:
 Sponsus Penelopes, Remex vitiosus Vlysssei
 Alcinci Porcus de grege, leno Paris.
 Et sibi qui sacros auro mercetur honores,
 Est cûi scepra dolo nata Tyrannis alat:
 Prôpudor! innoculo vilet sine sanguine Palma,
 t iocus est rupto foedere laesa fides.
 Sed nullum malè parta beant, vel scepra, vel aurum,
 Aut honor, aut diti tota volupta penu.
 Scilicet aeternis praefert qui terrea gazis,
 Has perdit, fluxas dum male cogit opes;
 Luditur, & vanam lucri dum plaudit ad vmbram,
 Sero~ lucrum Stygijs se videt esse rogis.
 Sic auidos Palmae fallit praeposterus error;
 Quisquis es, ad Palmam qua via, flecte gradum.
 Vna via est Virtus, Virtus te sola beabit,
 Sola tuas Lauri cinget honore comas.
 Virtus delicias, Virtus parit vna triumphos,
 Virtus sidereas vna ministrat opes.
 Hâc duce si ludis, vincis, nisi luseris, erras:
 Vincitur hâc, illâc perditur: O quid agis!*

XXVI.

D'vn tres-estroit lien Daphne s'est mariée
 Auecq le Dieu Vulcain, le mespris, & la gloire:
 Hola doncq! gardez vous de faire par là l'entrée
 Ou tu seras frustré du prix de là victoire.

 XXVI.

Cupido ghy verliest/
 Ghy speelt van achter in;
 Siet dat ghy beter kiest/
 Hier en is gheen gheswin.
 Volght Deught/laet onrecht staen/
 Soo speelt ghy recht voor in.
 Dit is de rechte baen/
 Dit is den besten sin:
 Macht u van 't eeuwigh byer/
 Kiest liever den Lauw'rier.

Ven-

Venturum exhorresco diem

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXVII.

Venturum exhorresco diem.

H *Ei mihi! quae Circe vultum mutauit Amoris?
 Daedala quo~ picto cessit ab ore Venus?
 Quo~ dens oris ebur? niuei quo~ lilia colli?
 Quo~ nitor, & geminae lumina bina faces?
 Quo~ rosa malarum, natiuaq~ purpura labri,
 Quaeq~ prius posuit Gratia fronte Larem?
 Quo~ coma defluxit flauentibus aurea cirris?
 Quam velit esse suam Phoebus, & esse Charis.
 Nulla manent priscae puero vestigia formae;
 Squallidus at toto luror in ore sedet;
 Os abit in rostrum, toto stant vertice plumae,
 Luminaq~ in binis bina sepulta cauis.
 Ascalaphum (falso nisi stet pro teste vetustas)
 Sic turpem Cereris filia fecit auem,
 Hostem lucis auem, dirum mortalibus omen,
 Tristiae dictantem funera, mortis auem.
 At tibi non Hecates furor, aut mala gramina Circes
 Mutarunt vultus, leno puelle, tuos:*

Ast

*Ast Hecate peior, Circaeâq~ arte Voluptas
 Quaq~ timent testem crimina foeda diem.
 Dulichius deforme gulae sic grunnio rostrum
 Debet, auaritiae, quod micet aure, Midas.
 Proderis è vultu: quid frustrà conderis vmbris?
 Phoebus adest; luci te dabit orta dies.
 Illa dies, Minos quatiet quâ coelicus vnam,
 Et Themis aetherio ius dabit aequa foro,
 Illa dies, coecis quae pandet operta cauernis,
 Et si quid nigro nox tegit vlla specu,
 Illa dies, renum quae scrutatura latebras
 Eruet arcanos, Cypria furta, metus,
 Illa dies, veri quâ testibus obruta caussam
 Destituet Paphij Suada vel ipsa gregis:
 Haec tibi terrori est, timet hanc mens conscia testem,
 Haec est quam refugis; Cyprie bubo, dies.
 Sic metuit lucem, subselliaq~ aequa Catonis
 Autolyçi è piceâ posteritate nepos;
 Sic famosa sacrae temerato foedere taedae
 Venturi Coniux Coniugis ora timet.
 Omne scelus pauidum est, refugit testemq~, diemq~,
 Si nigra quid noxae nox sine teste parit.*

AENEUS

*Aeneus est, nullo pallescere crimine, murus:
Si vis Orbe metum tollere, tolle scelus.*

XXVII.

L'hibou, & le mondain, & la rate-penade,
Nourrissons de la nuict, le iour ont en horreur;
Ilz craignent que Titan par sa dorée oeillade,
Descourirait aux cieux leur infame laideur.

XXVII.

Wat is dit hoor een uyl?
Is Venus kindt soo buyl?
Is dit dat lieve kindt/
Daer elck is op versindt?
Nu sie ick wat daer schuyt:
Het sucht/het beeft/het huylt
Van breese van den dagh/
Die (dat het oyt ontsagh)
Sal bringhen in het licht
Sijn buyl onkuysch ghesicht.

Post tenebras Spero lucem

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXVIII.

Post tenebras spero lucem.

E *N tibi Cimmeriae clarissima noctis imago,
 Vel si quos habitat nox magis atra specus.
 Solibus orba tribus gemuit Nilotica Memphis;
 Sed tibi, Nile, diem quarta revexit Eos:
 At Mundo aeternis nox incubat atra tenebris,
 Fax vbi nullius sideris vlla nitet.
 Mille adeô rutilent Soles, & Sidera mille,
 Etnoua Lunarum millia dena micent;
 Gaudet Amor tenebris, tenebras scelus auget, & ipsam
 Mutat in vmbrosae noctis opaca diem.
 Ipse ego, cûi radiant tot claro in vertice Soles,
 Lucifugâ hoc credor Iudice, lucis inops.
 Scilicet Impietas naso suspendit adunco,
 Si cûi teste Deo viuere suadet Amor.
 Nox illi virtus, animi demissio torpor,
 Paupertas sordes, Virginatasq~ probrum,
 Flagra, preces, gemitus, lacrymae, ieiunia nugae,
 Mors iocus, Infernus fabula, sanna Polus.*

F Tempus

*Tempus erit, misso cum fulminis igne, videbis
 Ipse tuas tenebras, Munde, meumq~ diem;
 Cùm spretum mirata iubar turba assecla Mundi
 Clamabit moestis exululata modis:
 Ergo~ne nos error recti de tramite flexit,
 Nec Themis aequa duces praetulit vlla faces?
 En qui tot ludos nobis fecêre, iocosq~,
 Quorum vita fuit fabula, morsq~ probrum,
 Nunc genus aetherium sortiti gaudia captant
 Coelituum densos inter agenda choros.
 Nos salebras, tribulosq~, & inhospita saxa secuti
 Fecimus à paruis ad mala magna gradum:
 Illi, defixis animi inter Sidera curis,
 Emerunt breuibus gaudia longa malis.
 Sic illaudatos quondam laus debita, spretos
 Gloria, & invisos spontè reuisit amor:
 Nempe velut nostro cum Cynthius exulat orbe
 Nulla Venus, oculo iudice, rebus inest;
 Ast vbi noctiuagae velamina detrahit vmbrae,
 Tota Venus Phoebò cum redeunte redit:
 Sic mihi, qui densâ Mundi gemo nubilus vmbrà,
 Ereptum referet lux inopina decus;*

Lux

*Lux toties imis mihi suspirata medullis,
 O mihi lux longis gratior è tenebris!
 Lux, de quâ nullos speret nox vlla triumphos,
 Eia veni, noctis iam satis, eia veni.*

XXVIII.

Ce Diuin Cupidon, tout embrasé d'amour;
 Descoche mil souspirs apres ce beau seiour;
 Mais celuy-là de peur tremblotte, & herissonne,
 Pe~sant qu'en tout mome~t au Iugeme~t l'on so~ne.

XXVIII.

Sal dan altiÿdt den nacht
 Het klare licht versmachten?
 Sal's werelts boose macht
 Altÿdt de deught verachten?
 Neen/neen: hier is den dagh/
 Die Venus kindt ontsagh.
 Des Ordeels klaren dagh
 Verlicht dat duyster lagh.

Tinnit: inane est.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXIX.

Tinnit: inane est.

N *Vlla viret Famae, me Iudice, Laurea luco,
 Nulla tuis rutilant, Herme, metalla vadis,
 Nullus Acidaliâ lepor enutritur in aulâ,
 Copiaq~ in cornu, Copia, nulla tuo est.
 Ne mirare; boni fons mendax aret, egetq~
 Fundere inexhaustas creditus Orbis opes.
 Soluit ad haec risu sua Cyprius ora Cachinno,
 Et quasi maternum pulsat, amatq~ Penu,
 Aut distenta salit velut agnus ad vbera, pleno
 Aut stabulo Elaei pullus adhinnit equi.
 Credula res Amor est; eluditur, & quia magno,
 Magna sonat Mundus murmure, magna putat.
 Magna sonat magno, sed inania munera, fastu.
 Scilicet agnatum prodit inane sonus.
 Nola cauum loquitur natiuis tinnula linguis;
 Vocali speres massica nulla cado.
 Et tamen vt fucis Dictaea sequentibus aera,
 Murmure sic Mundi fit tibi fucus, Amor.*

*Pabula sperasti: quis inani pabula ab vmbrâ
 Speret, & arenti fonte leuare sitim?
 Fallere: Pellaeos fortuna secuta triumphos
 Seq~ suaeq~ dedit subdita Regna rotae:
 Nec tamen explerunt Pellaeas aequora fauces,
 Terraq~ sat tantae non fuit vna fami,
 Sic decus Isacidùm Salomon, sic Persidos aulae
 Ludibrium, fraudem fassus es Orbis, Aman.
 Pleno in vtrumque sinu se effuderat Orbis; at ille
 Sceptra, & opes vanas credidit, ille nihil.
 Vt somno delusa fames dape gaudet inani,
 Vt ficto cumulat Phantasos aere sinus:
 Sic dominum quamuis tibi Sors transcripserit axem,
 Plutus opes, fasces Gloria, Fama tubam;
 Mox vbi lux caecas animi dimouerit vmbras,
 Inuenies, magnum praeter inane, Nihil?*

XXIX.

Qu'est cecy Cupidon? aussi tost que tu sonne,
 Le Monde retintant d'vn petit ton fredonne:
 Oyez cecy Mo~dain: c'est que le Monde est vuide;
 Car jamais ne tintoit chose du tout solide.

 XXIX.

Hoe's werelts ydel klap
 U meer/en meer belooft;
 Siet dat ghy desen snap
 Soo viel te min ghelooft.
 Hoe meerder van gheluyt/
 Hoe min dat't vat besluyt.

Omnibus hic Deus est omnia; mane nihil.

Phls de Mallery fecit.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXX.

Omnibus hîc Deus est omnia; inane nihil.

A *H! quae lymphâ auidos animi restinxerit aestus?
 Quae noua congenitam vicerit esca famem?
 Nil animo satis est; animo non sufficit vni,
 Quidquid alit diti Mundus vterq~ sinu.
 Sic licet innumeros Nereûs Pater ebibat amnes,
 Non tamen epotis exsaturatur aquis;
 Sic nunquam congesta rogos fomenta recusat,
 Quoq~ data est maior copia, plura cupit.
 Dum fugit è Pharijs gens Coeli cura catastis
 Errubunda vago tesqua per alta pede;
 Sola fames vbi, sola sitis regnabat, egeflas
 Sollicitos poterat figere sola lares:
 Munera, nescio quae, diuinis illita succis
 AËthra dat, Angelicâ munera a pista manu.
 Nulla cibus inhians defraudant vota palatum,
 Inq~ dape hac omnis daps, sapor omnis inest:
 Non tamen hinc oculis saties, non auribus, vnus,
 Hinc sibi quae carpat, gaudia gustus habet.*

*Et quamquam satiet sua sensum quemq~ Voluptas,
 Mens vocat absentes insatiada dapes:
 Sic vbi squallentis deserta per arida terrae
 Tendimus in patrios deuia turba lares;
 Nil cupidis satis est. Nostris extorris ab oris
 Coelestes satiat Copia proma domos.
 Cinnama, thura, rosas, opobalsama naribus optas?
 Elysium dio fragrat odore nemus.
 Auris ab Aönij pendet dulcedine plectri?
 Auribus hîc dio pectine mella fluunt.
 Ambitiosa gula est? Deus hîc conuiuia, cibusq~,
 Instruit aeternas coelica mensa dapes.
 Si color, & pictâ lux Iride lumina pascunt;
 Lux Deus est melior luce, colore color.
 Si formosa placet vegetis Charis addita membris;
 Hîc Deus est membris gratia, forma, vigor.
 Hîc auri, Famaeq~ fames angusta queratur
 Pectora: sit licet haec Caesaris, illa Midae.
 His sua mergat aquis Epicuri vota cupido,
 Hoc Sophiae flammâ ponat in amne sitis:
 Scilicet vnus opes, Sapientia, Fama, Voluptas,
 Omnibus hîc Deus est omnia, inane nihil.*

Ipse

*Ipse adeo~ veniat Nihilo si iunctus inani,
Expleat hîc Mundum Mundus, inane Nihil.*

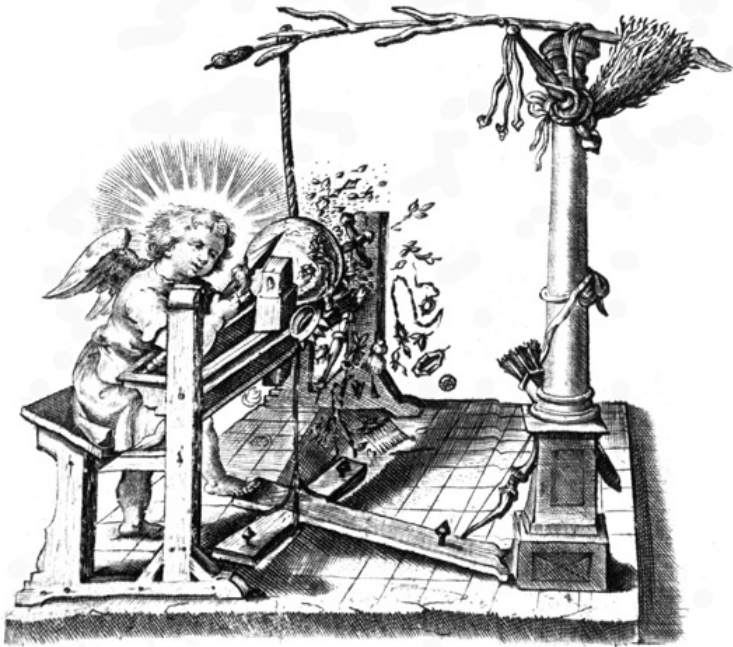
XXX.

Le Monde est vuide & vain sans substance &
moëlle,
Son bien est rien, sa fleur vapeur, ses perles gresle:
Foulez le donc au pied, caressez la Cité,
O_ Dieu est tout en tout par son immensité.

XXX.

Al wat het lijf versiert/
Al wat de ziel versiert/
Al wat van breughden leeft/
Al wat de Werelt heeft/
Godt is't hier al in al;
Laet bry dan 't aertsche dal.

Erit

Exit ex hoc æquior orbis.

Ioan Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXXI.

Erit ex hoc aequior Orbis.

O *Mnia Dius Amor tentavit, & omnia, nisus
 Hinc sibi spe Mundum subdere, & inde metu:
 Effronti rigidus sed perstat fronte, nec vllis
 Dat verbis victas, verberibusq~ manus.
 Vltimus en aries Crux, clauis, spina, columna,
 Funis, arundo, flagrum, lancea, sanguis, Amor.
 Iam scio, iam ponet, bellorum semina, noxas
 Mundus Coeligenae factus Amoris amor:
 Si quid inaequali gibbosum extuberat Orbe,
 Protinus abraso tubere ponet onus:
 Rex scelerum Tumor ipse cadet, cadet ebrius Euan,
 Et consanguineo cum grege moecha Venus.
 Nempe coronato tibi vertice fulguret aurum,
 Diuinum terebrent spinea sarta caput?
 Det sceptrum tibi gemma, Deo det inanis arundo?
 Saxum illi, tibi sit sella curulis ebur?
 Ille suo rubeat, tu sanguine Muricis? illum
 Dedecoret vestis candida, te decoret?*

Aurea

*Aurea te cingat torques, hunc ferrea? Christum
 Vincula, te spirà dite coronet onyx?
 Diues opum Pariâ viuas trabeatus in aulâ,
 Et patrio dicas Regia iura foro,
 Ille domùs exsors, Regnisq~ extorris auitis,
 Ille animam gelido sub Ioue nudus agat?
 Dulce saporato te nectare proluat aurum,
 Diaq~ myrrhatus asperet ora liquor?
 Barbaries dios vellat recutita capillos,
 Et struat in cirros ars tibi lena comam?
 Sputa Deo eripiant, tibi det cerussa colorem?
 Te speculi obtenebrent fulgura, velat Deum?
 Plaudat amoena tibi manus, & pes Orgia, Christo
 Clauus vtrimq~ manum figat, vtrimq~ pedem?
 Somnus Amyclaeo stertat tuus ansere, Christus
 Pendeat in durâ pervigiletq~ trabe?
 Vt reseret cuspis Diuinum ferrea pectus,
 Et tibi stet rigido vinctum adamante iecur?
 Non ita: sanguis adest, qui fracto adama~te triumphet,
 Quoq~ Amor exaequat omnia, tornus adest.*

XXXI.

Raclez Amour Diuin toutes ces finfreluches,
 Ces carcants, ces miroirs, ces sceptres, ces em-
 busches,
 Ces pieges des mortels; afin que le faux monde
 Ne vienne à entraîner aux enfers tant de mo~de.

 XXXI.

Wie soud' oft sin/oft hert
 In ydelheydt verblijden/
 Aensiende Christi smert/
 Aensiende Christi lijden?
 Neen/neen: al's werelts pracht
 Wordt in dit bloedt versmacht/
 Dat in haer is verwaeyt/
 Wordt hier al af-ghedraeyt.

Patet aethæ; clauditur oebi.

XXXII.

Patet aethrae; clauditur Orbi.

Io *trumphe! Deus cordis dominatur in aulâ,
 Vicit Amor, clausit Cor tibi, Munde, fores.
 Nec prece, nec precio, nec Marte, nec arte, nec astu
 In Cordis penetres, Cyprie leno, sinus.
 Ipse adeo~ fuluum Mundus vertatur in imbrem,
 Quo fertur Danaës imbre perîsse pudor:
 Cor Superis concors arx insuperabilis, Orbis
 Cum didicit blandos, munera ficta, dolos,
 Cum didicit tot opum pretiosa perîcla, tot hamos,
 Cum didicit Paphios felle madere fauos:
 Nempe Magister Amor Cor cordi reddidit excors,
 Et Gnydias casto sopijt igne faces.
 Hinc modo coelestes toto bibit ore fauillas,
 Hinc superi solas excipit Orbis opes.
 Cor, animamq~ facit Cordi Deus, o age, Mundo,
 Si tibi cor, cordis tu quoque claude fores.*

Ita

*Ita vouemus, ita speramus,
Ita de nobis ipsi promittimus,
Eiusq~ rei testes
Has quales, quales ingenij nostri ta-
bellas ad aras tuas,
S. P. IGNATI,
quasi sexennij tuis in scholis exacti
Mineral, ipso festi tui per-
uigilio,
Communi omnium Rhetorum no-
mine, & voto appen-
dimus.*

Aegidius Tellier.	II. IV. XIII. XVI. XIX.
Balthasar Gallaeus.	X. XII. XXIV. XXVI. XXXI.
Gherardus van Rheyden.	XXI. XXIII. XXXII.
Joannes Waerenborch.	VIII. XIV. XV. XVII. XVIII.
Johannes Moretus.	I. VI. XXVII. XXIX.
Joannes Tissu.	III. XXV.
Nicolaus Coldenhoue, praeter ipsam cum carmine Dedicacionem,	V. XI. XXVIII. XXX.
Philimmus Helman.	IX. XX.
Philippus Fruytiers.	VII. XXII.

*Ad maiorem Dei gloriam.
Anno Domini, 1627.*

XXXII.

Poussez tant qu'il vous plaist, ce coeur faict à
 l'espreuue
 Ne peust estre perçé, par ce qu'icy se treuue:
 Mais si ce grand Tireur vient à darder ses fleches,
 En moins de rien verras, qu'il aura faict la bre-
 sche.

XXXII.

Cupido/ruynt de baen/
 Laet's werelts boor vry staen;
 Dit hert is al te herdt
 'T en gheeft noch om u hert
 Noch's werelts slecht bestier/
 'T is vol van Hemelsch byer.

S V M M A P R I V I L E G I I.

Philippvs Dei gratiâ Hispaniarum, &c.
Rex Catholicus, Serenissimus Belgarum
Princeps, diplomate suo sanxit ac cauit, ne
quis citra *Ionnis Cnobbari* Typographi Ant-
uerpiensis voluntatem, libellum, cui nomen
TYPVS MVNDI, aut contenta in eo em-
blemata, intra sexennium in Belgio impri-
mat, aut alibi locorum impressa in Belgium
inferat, venaliaùé exponat. Qui secùs faxit,
confiscatione librorum atque laminarum, &
aliâ graui poenâ mulctabitur, vti latiùs patet
in litteris datis Bruxellae Anno M.DC.XXVII.
die 16. Iunij.

Signat

Steenhuysen.

A P P R O B A T I O.

E *Go infrâ scriptus legi libellum hunc, seu Typum
Mundi Emblematicum versibus illustratum à
Rhetoribus Collegij Societatis IESV Antuerp. Qui
cùm & argumento ipso vtilis, & iconu~, carminumq~
amoenâ varietate non iniucundus sit; ad exornanda,
animamdamq~ ad pares subinde lusus, & studium iu-
uentutis industriam, luce & proelo dignum iudico.
Antuerpiae 1627. 2. die Augusti.*

Zegerus van Hontsum Canonicus
& Eccles. Cathedralis Poeni-
tentiarius, librorum censor.

ANTVERPIAE.

APVD

IOANNEM CNOBBARVM

M. DC. XXVII.